

พัทธสวรรค์ ชัยวงศ์ 2555: การจัดการกลุ่มผู้ใช้น้ำชลประทาน กรณีศึกษา โครงการหนองแดง
อำเภอเมือง จังหวัดสระบุรี ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ปริญญาวิศวกรรม
ศาสตรมหาบัณฑิต (วิศวกรรมชลประทาน) สาขาวิชาวิศวกรรมชลประทาน ภาควิชาวิศวกรรม
ชลประทาน อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก: รองศาสตราจารย์บัญชา ขวัญยืน, Ph.D. 153 หน้า

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) สถานสภาพทั่วไป เศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกร
2) ความรู้ความเข้าใจของเกษตรกรในการจัดการน้ำชลประทาน 3)ระดับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการ
จัดการน้ำชลประทาน และ 4) ปัจจัยต่างๆ ที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการจัดการ
น้ำชลประทาน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ เกษตรกรกลุ่มผู้ใช้น้ำชลประทานในเขตโครงการชลประทาน
หนองแดง ทั้งนี้ผลลัพธ์ประเมินด้วยสถิติโดยใช้ t- test และ F – test กำหนดค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผลการวิจัยพบว่า โครงการชลประทานหนองแดงใช้น้ำเพื่อปลูกข้าวเพียงอย่างเดียว
(ข้าวเหนียวร้อยเปอร์เซ็นต์) ระบบการบริหารจัดการเห็นว่าเป็นรูปแบบการจัดการร่วมระหว่างกลุ่มผู้ใช้น้ำ
ของเกษตรกรกับภาครัฐ ไม่ว่าจะเป็นการออกข้อกำหนดกฎระเบียบที่เป็นนิติกรรมภายในกลุ่ม การคุ้มครอง
ระบบชลประทาน การบำรุงรักษา การวางแผนการส่งน้ำ การเก็บเงินค่าน้ำ การวางแผนกวดติดตามผู้กระทำผิด
การแก้ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นภายในโครงการ ฯลฯ ส่วนภาครัฐจะคอยให้คำปรึกษา ช่วยเหลือทางด้าน
แนวความคิด ด้านวิชาการ และประเมินผลภายหลังสิ้นสุดการผลิต ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา เป็นเวลาเกือบสิบห้าปี
ที่โครงการดังกล่าวมีรูปแบบการบริหารจัดการที่มองว่าดีเป็นต้นแบบในระดับจังหวัด แต่ถ้าหากมีการสังเกต
แบบลึกๆ ต่อขบวนการดำเนินงานที่ผ่านมาจะเห็นได้ว่า ระบบการจัดการดังกล่าวยังขาดรูปแบบทางวิชาการ

เกษตรกรส่วนใหญ่ปลูกพืชผักสวนครัวในที่ของตนเองและส่วนมากจะอาศัยพืชผักและสัตว์ที่หามา
จากป่า จากแม่น้ำลำคลอง มาประกอบเป็นอาหารประจำวัน เกษตรกรปลูกข้าว 2 ครั้งต่อปี ครั้งแรกปลูกต้นเดือน
พฤศจิกายนถึงกุมภาพันธ์ (ใช้น้ำชลประทาน) ครั้งที่ 2 ปลูกเดือนพฤษภาคมถึงตุลาคม ส่วนการปลูกครั้งที่ 2
(นาปี) เกษตรกรจะใช้น้ำฝนเนื่องจากเขตดังกล่าวมีฝนตกหนาแน่นเฉลี่ยปริมาณน้ำฝนอยู่ที่ 1800-2000
มิลลิเมตรต่อปี ถ้าประเมินด้านศักยภาพน้ำต้นทุนเห็นว่ามีเพียงพอเพียงสามารถทำการเพาะปลูกได้อย่างเต็มที่
แต่ด้านการขยายพื้นที่เพาะปลูกมีข้อจำกัดเนื่องจากพื้นที่ที่ตั้งของโครงการอยู่เขตชนบทห่างไกลไม่มีตลาด
จำนวนประชากรมีน้อย แรงงานไม่พอที่จะทำทั้งหมดของพื้นที่ และอีกปัญหาหนึ่งกลุ่มผู้ใช้น้ำยังขาดความรู้
ทางด้านวิชาการได้รับการฝึกอบรมทางวิชาการน้อย ไม่เคยไปศึกษาดูงานนอกพื้นที่จึงทำให้การจัดการในระยะ
ที่ผ่านมาไม่ค่อยดีเท่าที่ควร

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วมในการจัดการน้ำชลประทาน โครงการหนองแดง สปป.ลาว

ลายมือชื่อนิสิต

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก